

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

Vår dato:

13.06.2019

Vår ref:

2018/16844

Deres dato:

26.02.2019

Deres ref:

Trøndelag fylkeskommune
Fylkets hus, Postboks 2560
7735 STEINKJER

Saksbehandler, innvalgstelefon
Sandra Lilledal, 73 19 91 33

Bromsen Sør - uttalelse til søknad om ny lokalitet for dyrking av blåskjell - Norgeskjell AS - Åfjord kommune

Fylkesmannen konkluderer med at det ikke er nødvendig med tillatelse etter forurensningsloven.

Vi viser til søknad fra Norgeskjell AS, datert 27.09.2018, oversendt fra Trøndelag fylkeskommune til behandling 26.02.2019.

Lokalitet	Posisjon (i grader og desimalminutter)	Kartdatum
Bromsen sør	63° 57.052' N 10° 00.925' E	Euref89/WGS84

Fylkesmannens rolle

Fylkesmannen skal vurdere om vi på bakgrunn av søknaden kan gi en tillatelse etter forurensningsloven. Vurderingen etter forurensningsloven skal også omfatte vurdering opp mot vannforskriften §§ 4-6 og evt. § 12, og naturmangfoldloven §§ 8-12.

Fylkesmannen skal i tillegg gi en uttalelse til søknaden med tanke på hensynet til verneområder, biologisk mangfold, vilt, lakse- og innlandsfisk, i henhold til akvakulturloven §§ 15 og 16. Denne vurderingen skal også omfatte naturmangfoldloven §§ 8-12.

Dette brevet omfatter både en vurdering etter forurensningsloven og en uttalelse med hensyn til andre miljøinteresser.

Saksframstilling

Norgeskjell AS søker om nytt anlegg for produksjon av blåskjell. Det søkes om et areal på 40 da. Den omsøkte årlige produksjonen av blåskjell er på 100 tonn.

Planavklaring, kommunal behandling og merknader

I følge kommunens behandling av saken ligger den omsøkte lokaliteten i et område som er avsatt til NFFFA område (natur-, friluftsliv-, fiske-, ferdsel-, og akvakulturområde) i kommuneplanens arealdel.

Det kom inn følgende merknader i forbindelse med offentlig ettersyn:

E-postadresse:
fmtlpost@fylkesmannen.no
Sikker melding:
www.fylkesmannen.no/melding

Postadresse:
Postboks 2600
7734 Steinkjer

Besøksadresse:
Strandveien 38, Steinkjer
Prinsens gt. 1, Trondheim

Telefon: 74 16 80 00
www.fylkesmannen.no/tl

Org.nr. 974 764 350

Fosen Naturvernforening (20.01.2019):

Naturmangfold:

- I Skråfjorden finnes det et stort antall rødliste fuglearter ifølge Artsobservasjoner. Bingsholmsråsa dyrefredningsområde ligger i umiddelbar nærhet.
- I Skråfjorden fra Lauvøya i øst til Svartskjæret i vest er det et gyteområde for torsk. Hvordan vil så mange skjell- og fiskeoppdrett påvirke Skråfjordens egen fjordtorsk? Så mange oppdrett vil påvirke vannkvaliteten i fjorden.
- Konflikt mellom fugl, da særlig ærfugl, kan oppstå da fugl kan begynne å beite på skjellene. Kommunen skal gjøre undersøkelser over forekomst av ærfugl i forkant og legge oppdrett til områder der det er naturlig lite ærfugl.
- Dersom det blir satt opp skjelloppdrett ved Bromsen (nord og sør) vil INON-områdene på Tørhoggøyan og på fastlandet innenfor gå tapt.
- FNF opplyser også om at det om vinteren har brukt å ligge en flokk ærfugl ved Bromsen og dette kan, som før nevnt, skape problemer.

Plastforurensning:

- Det uttrykkes en bekymring over plastforurensning i havet. Det stilles spørsmål til om skjelloppdrettsnæringen har kontroll og fokus på marin forsøpling.
- Plast må også representere et stort problem for skjellnæringen når fire av fem skjell har plastpartikler i seg. Det etterlyses en konkret plan for å nå målet om null plastutslipp fra denne næringen. En god start kan være å pålegge bruk av miljøvennlige materialer der vi vet det finnes.
- Forsøplingsproblematikk.

Biologisk avfall:

- Blåskjellanlegg genererer store mengder biologisk avfall. Vi mangler informasjon om hvordan Norgeskjell AS har tenkt å håndtere blåskjellavfallet som et slikt anlegg vil generere. Avfallet vil her bestå av kasserte skjell (knuste, skadde eller døde), tang og annet organisk materiale. Det må på plass en forsvarlig plan for dette.
- Norgeskjell AS er landets største produsent med rundt 900 tonn i året. Produksjonen er sannsynlig i dag over 1 000 tonn i året. Mengden avfall regnes å ligge mellom 20 – 40 % av pakkevolumet. Det blir da realistisk å regne med opptil 360 tonn avfall i året hvis en legger det høyeste anslag til grunn. Det å dumpe 360 tonn avfall i havet rammes uten tvil av forurensningslovens bestemmelser. Næringsavfall skal leveres godkjent mottak. Hvis avfallet tas med ut i sjøen vil det også rammes av forbudet mot dumping.
- I dette tilfellet er det i tillegg ved en nasjonal laksefjord. Det må i tillegg nevnes at økosystemet i og rundt Åfjorden er under press fra ca. 11 fiskeoppdrettsanlegg som også tilfører betydelige mengder næringssalter og organisk avfall.

Beredskap og internkontroll

- FNF viser til Mattilsynets behandling av søknad fra Norgeskjell AS hvor en søknad ble avslått pga. mangelfull beredskap og internkontroll i april 2018, men i august 2018 ble avslaget omgjort. FNF mener at en her må vente med å gi nye tillatelser inntil beredskap og internkontroll har vist seg å være tilfredsstillende.

Samla belastning

- Tettheten av alle akvakulturanlegg i det aktuelle området er nesten skremmende. Her må den samla belastningen på økosystemet jf. Nml § 10 komme inn. I tillegg bruker allmennheten området til rekreasjon og fiske – visuelle støyen er også betydelig i dette området.

Konklusjon

- Det finnes mange lokaliteter av oppdrett i området allerede.
- Den samla belastning jf. Nml § 10 må her slå inn når vi ser hvor mange lokaliteter av oppdrett det finnes i området allerede.
- Samlet belastning i havet når det gjelder plast er blitt for stor og noe må gjøres. Det må være et krav om nullutslipp av plast.

- En plan for en forsvarlig håndtering av biologisk avfall fra anlegga må også på plass før det kan åpnes for nye lokaliteter.

Søknaden ble behandlet av kommunen 06.02.2019. Åfjord kommune tilrår at det blir gitt tillatelse til tiltaket som omsøkt. Kommune skriver også at *«Åfjord kommune vil gjenta at sentrale myndigheter i større grad fokusere på bruk av all plast innenfor havbruksnæringen. Det bør også bli økt fokus på tilsyn med håndtering av alt avfall. Åfjord kommune vil oppfordre næringen selv om å ta initiativ til å få samlet inn plastavfall langs kommunens strender. Både idrettslag, velforeninger, kor og så videre vil sikkert kunne bidra mot en slant i klubbkassen.»*

Fylkesmannens kommentar til FNF og kommunal behandling:

Biologisk avfall

Søknaden gjelder etablering av anlegg til dyrking av blåskjell. Avfallsmengdene som nevnes i brevet oppstår i produksjonslokaler – ved sortering og pakking av blåskjell. Dette er ikke en del av søknaden. Under definisjon av dumping i forurensningsforskriften § 22-2 punkt e) *dumping omfatter ikke disponering av avfall eller annet materiale som er knyttet til eller skriver seg fra vanlig drift av skip, innretning eller fiskeri- og oppdrettsnæring, unntatt når avfallet eller materialet er fraktet bort fra avfallskilden med det formål å bringe det av veien.* Ut fra det, tolker vi det som at når bedriften fjerner eventuelle påvekststalger, tang o.l. organisk materiale (også evt. skadde/døde skjell) underveis på båten mens de høster blåskjell, så vil det være tillatt å slippe dette ut i sjøen. Dette defineres ikke som dumping, men som avfall fra *vanlig drift* av oppdrettsnæring. Men når man frakter blåskjell inn til land, rensker ved land, for deretter å kjøre dette ut i båt og dumpe på havet, så er dette dumping, og ikke tillatt i hht. § 22-4. Denne delen av produksjonen er ikke omfattet av søknaden og Fylkesmannens uttalelse.

Plastforurensning

Vi viser til vår uttalelse i forbindelse med omsøkt lokalitet Bromsen (09.08.2018):

«I arbeidet med plastforurensning har Miljødirektoratet i 2016¹ kommet med en tiltaksvurdering mot marin forsøpling (7-punkt liste) og et notat «Overordnet vurdering av kilder og tiltak mot marin forsøpling» hvor det blant annet settes søkelys på avfall fra fiskeri- og oppdrettsnæringen som en stor kilde til marin forsøpling i Norge. I dette notatet har Miljødirektoratet gjort en overordnet kvalitativ vurdering av tiltakenes gjennomførbarhet, treffsikkerhet og effekt og ut i fra denne vurderingen rangert tiltakene i tre grupper. På samme måte som for fiskerirelatert avfall, mener Miljødirektoratet at innføring av produsentansvar er det beste og mest treffsikre virkemidlet for å redusere marin forsøpling som stammer fra oppdrettsnæringen og vurderer dermed disse to tiltakene blant høyest prioriterte tiltak i reduksjon av marin forsøpling.

I brev 8. mars 2017 ba Klima- og miljødepartementet Miljødirektoratet utarbeide forslag til en produsentansvarsordning for utrangert utstyr fra fiskeri- og oppdrettsnæringen, primært for utstyr som utgjør et kjent miljøproblem. Miljødirektoratet skulle levere sitt forslag til Klima- og miljødepartementet 1. oktober 2018, sammen med en redegjørelse for konsekvenser av forslaget.»

Fylkesmannen kjenner ikke til hvor langt dette arbeidet har kommet.

For å minske oppdrettsnæringens bidrag til marin forsøpling har søkerens bankgaranti for opprydning ved konkurs også en viktig rolle – den skal være sikkerhet for opprydding etter permanent opphør av drift.

¹ <http://www.miljodirektoratet.no/no/Nyheter/Nyheter/2016/Juni-2016/Slik-reduserer-vi-marin-forsopling/>

INON

Ifølge Miljødirektoratet: «*Tyngre tekniske inngrep kjennetegnes av at de må være av en viss/gitt størrelse, varige og ikke midlertidige konstruksjoner og tiltak.*» Etter Fylkesmannens vurdering kan et blåskjellanlegg forholdsvis enkelt fjernes og kan dermed ikke betraktes som *varig* konstruksjon.

Naturmangfold og samlet belastning

Se vurderingene lenger ned i brevet.

Fylkesmannens vurdering

Vannforekomsten og vannforskriften

Formålet med vannforskriften er å gi rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene.

I følge vannforskriften § 4-6 skal tilstanden i overflatevann og grunnvann beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand.

Vannforskriften § 12 gir åpning for ny aktivitet eller nye inngrep som likevel i en liten grad kan påvirke tilstanden i resipienten negativt. Det kan tillates forringelse fra svært god til god økologisk tilstand forutsatt at visse vilkår er oppfylt.

Virksomheten det her søkes om tillatelse for er vurdert til ikke å komme innunder unntaksbestemmelsene i vannforskriften § 12. Lokaliteten ligger i vannforekomsten Skråfjorden (nr. 0321030402-1-C). I følge databasen Vann-nett er vannforekomsten betegnet som beskyttet kyst/fjord. Den økologiske tilstanden er foreløpig antatt god men med udefinert kjemisk tilstand. Vi vurderer tiltaket til ikke å ha stor negativ påvirkning på vannforekomsten og vi forventer at målet om god økologisk tilstand i 2021 fortsatt blir ivaretatt om anlegget bygges.

Vurdering opp mot naturmangfoldloven

I følge naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Nedenfor følger en vurdering av tiltaket og mulige effekter på biologisk mangfold i området.

§ 8 – kunnskapsgrunnlaget

Strømshastighet er avgjørende for fødetilførsel til et blåskjellanlegg. Det er utført strømundersøkelser ved Bromsen sør i perioden oktober-november 2016. *Det er registrert gjennomsnittlig vannstrøm på 10 cm/sek på 5 meters dyp, og observert maksimal hastigheten er 32 cm/sek. På 15 og 21 meters dyp er det registrert en gjennomsnittsstrøm på 5 cm/sek og maksimalhastighet på 18 cm/sek. Det er registrert lite strømstille i alle vurderte dyp gjennom måleperioden.* I Havforskningsinstituttets rapport *Fisk og havet nr. 10/2008*² antas en gjennomsnittlig strømshastighet på 3 cm/sek som nedre grense for en god produksjon for et standard dyrkingsanlegg (hengende kultur).

Det er i tillegg til strømundersøkelser gjennomført hydrografiske undersøkelser 21.09.2016. Oksygenmetningen ved planlagte anlegget er over 80% de øverste 23 meterne og synker ned til en metning rundt 67% etter dette. Turbiditeten er under 1 FTU gjennom hele vannsøylen. Saliniteten stiger fra rundt 31.7 ‰ i overflaten til 33.9 ‰ på 39 meters dyp.

² http://www.imr.no/filarkiv/2009/06/FH_2008_10_web.pdf/nb

I Naturbase er det registrert flere bløtbunnsområder i strandsonen i området. Det nærmeste er Straumen, cirka 780 meter sør for Bromsen sør. Rundt 2,2 kilometer vest for Bromsen sør er det registrert et område for skjellsand, verdivurdert som B -viktig.

Ifølge Naturbase vil anlegget bli liggende noen hundre meter fra to INON-områder³.

Ifølge Naturbase er det ikke registrert arter av nasjonal forvaltningsinteresse ved øya Bromsen eller i direkte nærheten av denne. Det er derimot registrert flere arter ved de omkringliggende andre små øyene (mer enn 1000 m fra planlagte anlegget). Mindre enn 1500 m vest, ligger Bingsholmsråsa dyrefredningsområde som en rekke fuglearter benytter som beite og rasteområde. Vinterstid finner man til dels store antall av overvintrende vannfugl i området.

Fylkesmannen vil gjøre oppmerksom på at anlegget vil kunne trekke til seg muslingspisende viltarter, noe som kan føre til konflikt mellom vilt- og næringsinteressene. Erfaring med blåskjellanlegg viser at ærfugl vil trekke mot slike anlegg og vil utgjøre en skadegjører for skjelloppdrettet. Blåskjell er en attraktiv næring for ærfugl som kan beite ned store deler av produksjonen – en ærfugl spiser opp til 2 kg blåskjell i døgnet. Skader og ulemper forårsaket av faunaen må etter Fylkesmannens vurdering påregnes ved drift av anlegget. Søkeren bør derfor selv iverksette tiltak for å forebygge viltskader.

Det er stor usikkerhet knyttet til hvordan skjell dyrking påvirker miljøet. Miljødirektoratets rapport «*Analyse av mulige miljøvirkninger av skjell dyrking*», fra 2001 fokuserer på mulige miljøeffekter knyttet til skjellnæringen, hovedsakelig med tanke på å identifisere eventuelle negative konsekvenser for fugl. Den konkluderer med at de negative konsekvensene først og fremst vil være relatert til arealbeslag og forstyrrelser som kan hindre eller begrense fuglenes tilgang til viktige områder. Ut ifra kunnskapsgrunnlaget som er tilgjengelig, foreligger det ikke informasjon om at omsøkte anlegg vil ligge i direkte tilknytting til slike viktige fugleområder.

I en rapport utarbeidet av NIVA (rapport L.nr. 7163-2017, Mulighetskartlegging for kystbaserte næringer i Agder) beskrives både positive og negative miljøpåvirkningen fra blåskjellanlegg:

«Positive miljøeffekter kan være

- Filtrerer vann (opp mot 100 liter i løpet av ett døgn) for å få føde, noe som kan bidra til å redusere eutrofi lokalt gjennom bioremediering (Oppen-Berntsen 2000)
- Blåskjellanlegg kan gi høyere lokal biodiversitet og bedre oppvekstsvilkår for fiskeyngel
- Skjellene tar opp miljøgifter og metaller fra vannet, noe som vil være positivt for det omkringliggende miljø, men negativt med tanke på å bruke skjellet til humant konsum

Negative miljøeffekter kan være:

- Nedfall av skjell og ekskrementer kan føre til anrikning av organisk materiale på bunnen, men bruk av riktig metode (som strømping) kan redusere dette.»

For å unngå negative konsekvenser av blåskjell dyrking er det også viktig å velge gode lokaliteter – gode strømførhold og dypt vann vil redusere opphoping av sedimenter bestående av nedfall av skjell og ekskrementer.

§ 9 – føre-var-prinsippet

Fylkesmannen mener her at kunnskapsgrunnlaget er godt nok. Etablering og drift av blåskjell-anlegget vil ikke gi noen spesiell form for utslipp til resipienten.

Selv om det er lite kunnskap om effektene av skjell dyrking på miljøet er det ikke ventet at tiltaket vil ha vesentlige negative konsekvenser på sårbare/truede arter eller naturtyper i området. Hvis det blir

³ INON - en arealbruksindikator som viser status for større sammenhengende inngrepsfrie naturområder

endringer i driften som kan få effekt på utslippene, eller det viser seg at utslippene blir større enn forutsatt, må det sendes melding til Fylkesmannen.

§ 10 – økosystemtilnærming og samlet belastning

Den nærmeste akvakulturlokaliteten er Bromsen (klarert 18.12.2018) lokalisert nordvest for øya Bromsen, cirka 350 m fra omsøkt lokalitet Bromsen sør. Akvakulturlokaliteten Svartskjæret Ø ligger cirka 2,8 kilometer øst for Bromsen sør, og lokalitet Eidskjæra NØ over 3 kilometer unna i Eidsfjorden. Alle disse lokalitetene tilhører Norgeskjell AS, og er for dyrking av blåskjell.

Aktiviteten skal ikke medføre utslipp av kjemikalier eller lignende, samtidig som det ikke kommer til å bli føring ved lokaliteten. På grunn av at anlegget ikke er større, ser vi det slik at dette anlegget ikke i vesentlig grad, vil ha negativ effekt på den samlede belastningen i området.

§ 11 – kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

Ingen ytterligere kommentar.

§ 12 – det skal tas utgangspunkt i miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Det skal tas utgangspunkt i driftsmetoder, teknikk og lokalisering som ut fra en tidligere, nåværende og framtidig bruk av naturmangfoldet og økonomiske forhold gis de beste samfunnsmessige resultatene.

Anlegget skal benytte best tilgjengelige teknikker så langt som råd, når dette ikke medfører urimelige kostnader.

Fylkesmannens konklusjon

Ut fra den informasjonen vi har mottatt, kan vi ikke se at utslipp fra anlegget vil medføre noen nevneverdige skader eller ulemper. Vi har derfor konkludert med at det ikke er nødvendig med tillatelse etter forurensningsloven § 11, jf. forurensningsloven § 8 tredje ledd.

Hvis det blir endringer i driften som kan få effekt på utslippene, eller det viser seg at utslippene blir større enn forutsatt, må det sendes melding til Fylkesmannen. Vi vil deretter avgjøre om det eventuelt blir nødvendig med en tillatelse etter forurensningsloven.

Regelverk

Fylkesmannen vil samtidig påpeke at bedriften plikter å overholde forurensningsloven og produktkontrollloven, samt forskrifter som er hjemlet i disse lovene. For informasjon om øvrige regler som kan være aktuelle for bedriften, viser vi nettstedet www.regelhjelp.no.

Med hilsen

Marit Lorvik (e.f.)
seksjonsleder
Klima- og miljøavdelingen

Sandra Lilledal
rådgiver
Klima- og miljøavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Åfjord kommune
Norgeskjell AS v/Håvard Aakerøy

Øvre Årnes 7
Austdalsvegen 258

7170 ÅFJORD
7170 ÅFJORD

Fiskeridirektoratet region Midt
Trøndelag fylkeskommune v/Albertine Rekdal
Havnegjerde
Fosen Naturvernforening

Pb. 185 Sentrum 5804 BERGEN
Fylkets hus, Postboks 2560 7735 STEINKJER